

EVANGELIKUS ÓRALLÓ

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETILAP.

A lapot szellemi és anyagi tekintetben illető mindennemű postai küldemény, a hirdetések szövege és ára, valamint az esetleges reklamáció is a lap tulajdonosához: Noszkó István lelkészhez Rákoskereszturra (Pest megye) küldendő. ☒ ☒

SZERKESZTIK:
RAFFAY SÁNDOR NOSZKÓ ISTVÁN
 budapesti lelkész. rákoskereszturi lelkész.
 FŐMUNKATÁRSÁK:
SCHOLTZ ÖDÖN **BLATNICZKY PÁL**
 ágfalvi lelkész. cinkotai lelkész.
GÖMÖRY JÁNOS **ALEXY LAJOS**
 eperjesi főgym. igazgató. czeplédi nyug. ig. tanító.

Megjelenik hetenként egy iven
 A lap ára:
 Egész évre . . . . . 12 K
 Félévre . . . . . 6 K
 Negyedévre . . . . . 3 K
 Egyes szám ára . . . . . 40 f.
 Hirdetések és pályázatok ára:
 Egész oldal . . . . . 40 K
 Allandó hirdetések megegyezés szerint

TARTALOMJEGYZÉK: VEZÉRCIKK. Jubiláris feladat. Erdélyi ev. Óralló. — CIKKEK: A lélekszám csökkenésének okai egyházunkban. Kuszy Gusztáv. — A fizetésrendezés kérdéséhez. Borbély Gyula. — Külföld. — Könyvismertetés. — Belélet. — Pályázatok és hirdetések.

Jubiláris feladat.

E sorok írója korántsem akarja a monumentális emlékalapok tervezeteit egy irott malszttal szaporítani. Mindössze a királyhágóntuli nem magyar, mert „szász“ egyháznak elhagyott magyarjai érdekében emel szót. Szásznak mondom, mert hiszen még a magyar kir. kultuskormány is e névvel illeti őket. Csoda-e, hogy az erdélyi köztudat nem ismer magyar, csakis szász evangelikust!! Szót emelek érdekükben, hogy észrevegyék oda át a magyar ev. táborban, hogy a „Vigyázz és erősítsd meg a többieket, akik haló félben vannak“ (Ján. Jel. 3, 2), egy gyönyörű és minden tekintetben magyar s a mellett könnyen megoldható „istenakarata“ missziói feladatot bizna reá, ha ugyan a magyarhoni ev. egyház magyar nemzeti misszióját szolgálni van még erő ott, a hol a benszülöttek közt is „az egyik erre huz, a másik meg amarra“. Arról van ugyanis szó, hogy vannak az erdélyi részeken magyar ev. testvérek, akiket a magyarságukért anarchiával határos autonom közönyösséggel nem vesz észre „a szász és német nemzeti ev. szellem“ csak azért, mert nem domborítják ki „a hivatalos egyházi jelleget“. Ezek ott vesznek el a lélekhalászatban mesterré avatott katolikus kezek között és készséges örömmel szivatnak fel a nagygeresdi egyesség „bölc“ intézkedései folytán, sőt annak védelme alatt a „testvér egyház“ felebaráti szeretetével.

Azok, akik megfordulnak közöttük, hogy keressék az egyet, ott hagyva 99 igazat, tudnának

— rajtam kívül — legendákat mesélni azoknak őszinte örömről, a kik megtaláltattak. Persze ez csak az egyének öröme, amint hogy az egyének gyásza az a tény, hogy a legtöbb gondozatlan ev. hívő a baptisták kezei közé kerül! A hivatalos országos egyház misszióáriusának t. i. más feladata van. A sok egyéb mellett az, hogy a nagyszabeni melegházban „nemzeti és ev. indulatot“ neveljen a diaszpóra elhagyott gyermekeibe.

No de jeremiákkal Jeremiás is csak számkiüzetésbe mehetett. Az bizonyos, hogy a magyar — szász (még leírva is az abszurdummal határos dolog), ha az Isten nem veszi gondjába ingyen kegyelemből, vagy a református pap kezesetlen szivességgel, fel nem karolja, evang. hitvallását elteheti régi emlékei közé. Élni nem élhet vele, mert nincs hol!

Nem lehetne ezek érdekében, hogy ne mondjam: nem kellene ezek érdekében valamit tenni? Hogy mit? Gondoljon a t. olvasó a székelly kirendeltség feladatára!! Azt mondják: nem illik, mert ez a nagyszabeni szász-püspöknek területe? Igaz, már az öreg görög bölc is kompetenciára tanította a barbár katonát! Noli me tangere circulos meos! A magyarságnak — mondotta nékem valamikor egy német kollega — az a baja, hogy nagyon respektálja mások cirkulusait, sőt ez a tragikum. Ki merné ezt tagadni akkor, amikor köztudomásu dolog, hogy a magyar drága pézen adja el azt, amit mások minden áron megszereznek, — a nemzeti pres-

tigét és mindezt csak azért, mert politikai eszközöket nem pénzért venni — utópia!

És ha már belevágtunk az elevenbe, hát hadd fájjon!

Az az „ev. magyar-szász“ hívő nem veszne el, ha képes volna alkalmazkodni a hivatalos egyházi politikához. Vagy hogy példát mondjak: a kolozsvári „szász“ (még mindig annak ismeri és nevezi a polgárság) elemi iskola jövője is biztosítva volna, ha „nem magyar“ volna annak tannyelve, de így — ma-holnap bezáratja az ev. szász jóakarát és lángoló ev. országos lelkesedés! Pusztulunk hát és veszünk, nyomorgunk, mert küzdünk a pénztelen hazafiságért, — no meg azért, mert nem illik a másét bántani! Ha az a másik a magáénak elismeri, akkor „megmondattott már a régieknek“ is: Ne kivánd meg, — ne lopj! De ha az a másik nem ismeri őket, sőt mintha azt mondáná: „nem ismerlek titeket, ti álnokság cselekvői“, — kérdem, ki vádolhatja erőszakos eltulajdonítással azt, aki csak „vigyázni akar és megerősíteni a többieket, akik haló félben vannak“.

Pénzzel, néhány ezer szeretetadta koronával meglehetne valósítani a „vigyázást“ és a „megőrzést“. És nem a tiszakerület agilis vezetőségének kellene biztosítani a („Mária“) filléreket a kerület segélyeiből, hanem magának az egyetemes egyháznak kellene követelni „a haló félben levő erdélyi magyar-szászok“ részére „morzsákat“ azon gazdagnak asztaláról, aki a magyar nemzeti kulturára milliókat tud áldozni. Megmenteni az erdélyrészi magyar-szász evangélikusokat annyit tesz, mint minden egyes hívővel egy darab, egy tenyérnyi földet biztosítani a magyar kulturának és a hazának. De nemcsak alamizsna kell, nemcsak kenyér, hanem jog e külön álló népnek. A jog rend. Erdélyországban más rend van. „Más országban másként szól az ének.“ Másként szól itt, mint odaát. Ha megkapják ezen elhagyottak azt a jogot, mely faji sajátosságuknak megfelel, ha nem részek lesznek, hanem önmagukban is értékes valamik, mint a levegőhöz jutott szunnyadó parázs, fellobbanna itt egy olyan tűz, melynek lángja felhatna az egekig ad majorem dei gloriam és a magyarországi ág. hitv. ev. egyház javára! Sok és nagy az aratni való gabona itt is, csak arató nincs!

Lehet, tán valószínű is, hogy a reformációi emlékünnepre való méltó felkészülés érdekében irt sorok közt, ezek is eltűnnek. De hogy mi adott impulzust e sorok megírásához, azt még hadd mondjam el:

A napilapok, a sok gyilkosság és háborus hírek közé beékelték a nagyszebeni Zeibig ügyet is. Zeibig J. F. bankigazgató — a napilapok szerint — mint rom. kath. egyházi főgondnok, gazdasági ügyekből kifolyólag az egyháztanács 150 tagjával együtt, ellentétbe került az egyházi főhatósággal, a mely végül felszólította a renitenskedő főgondnokot az egyházban viselt tisztességéről való lemondásra. A főgondnok támaszkodva az egyháztanács tulnyomó többségére és arra, hogy őt az egyház és nem a főhatóság választotta meg, nem volt hajlandó lemondani, mire a püspök egyszerűen letette és a szószékéről predikáltatott róla. Erre azután a főgondnok és vele 109-en levonták a konzekvenciákat és — mint Erdélyben mondják — feimondták a hitet és bejelentették a törvény rendje és módja szerint a rom. kat. egyházból való kilépésüket.

E napi hír felett napirendre tértek az olvasók, míg a nagyszebeni ev. egyház 109 intelligens egyháztaggal szaporodott egy nap alatt. A lényegét, a dolgok historikumát azonban elhallgatták. Nem gazdasági ellentétekről volt ott szó, hanem egy nemzetiségi mozgalomról, oly üzemekről, melyeknek mentsvára az ev. egyház lett. Ezt Zeibig maga is elismerte azon a január 29-iki és a kitérők, illetve az ev. egyházba belépők tiszteletére adott barátságos lakomán, a melyen Zeibig amig váltig tagadta, hogy a váltság oka gazdasági kérdésekben keresendő, addig viszoat elismerte, hogy „Die katholische Geistlichkeit war es, die ein deutsches Bollwerk nach dem andern zu Fall gebracht hat.“ „Dann kam die Generalversammlung, wo die magyarischen (Erdélyben nem Ungar, hanem Magyare a magyar) Gemeindeglieder gegen uns mobilisiert wurden“. Beszédjének további folyamán a megjelent evangélikusoktól azt kérte: „das einigende Band das uns alle umschliesst, ist die Zugehörigkeit zum deutschen Volkstum.“ A tetszés és élénk Heilrufok közt elmondott indokolásának központjában pedig ott állt az a tétel: „uns ist nur eine Zuflucht geblieben und diese Zu-

fluch haben wir gefunden bei unseren deutsch — evangelischen Volksgenossen“.

A közölt történetnek nincs szüksége kommentárra! És ha végezetül még csak megjegyzem, hogy a Lutherrock használata nem tetszik a szász országos egyháznak, mert nem nemzeti viselet, és ha még megenlítem, hogy a legutóbbi Gusztáv-Adolf egyleti Generalversammlung előtti időben a „Kronstaedter Zeitung“ annak érdekében agitált, hogy a gyűlésre utazók értessék meg a németekkel, hogy az egylet pénzével a magyarok németeket fosztanak meg jogaiktól, tehát vonják meg tőlük a segélyeket — — — akkor tán nem elvetendő az a terv, mely a magyarországi ág. hitv. ev. egyház egyetemének figyelmébe és atyafiságos szeretébe ajánlja „az erdélyi szász-magyar“ testvéreket azzal:

Vigyázz és erősítsd meg a többieket, akik halófélben vannak!

Erdélyi ev. Órállo.

A lélekszám csökkenésének okai ev. egyházunkban.

Irta: Kuszy Gusztáv dabari ev. lelkész.

Az eddig elmondottakban igyekeztem kimutatni egyházunk hívei csökkenésének külső okait, ugyan nézzünk most már be a falak közzé is s mondjuk meg az igazat itt is. Vessünk egy átfutó tekintetet a lelkészekre, felügyelőkre, tanítókra egyaránt s vizsgáljuk meg: nincs e ezeknek is némi közülük híveik száma apadásához? Én határozottan állítom, hogy van s egészen objective vallom, hogy sok helyen a vallási közöny és hitetlenség forrása éppen a vezetők immoralitásában van. Mert teszem azt, az az ember, a ki azt állítja, hogy ő csak addig pap, a míg a szószéken van, bérese nyájának és semmi szín alatt nem lelki vezetője, pásztor. Már pedig a béresről maga Krisztus urunk János ev. X 12 nyilatkozik, hogy a „béres pedig, a ki nem pásztor, kinek nem tulajdonai a juhok, látván eljönni a farkast, elhagyja a juhokat és elfut; a farkas pedig elragadozza és elosztja a juhokat“.

Az a pap, a ki Krisztusban nem lát többet, mint egy fejlebb valláserkölesi jellemet, hitet bizonyára ébreszteni nem fog, mert a ki maga nem hisz, hitet éleszteni nem képes. Jaj annak az eklézsiának, a hol a pap híveinek, ha nem is kifejezetten mondja, de gondolja: „Ihr habt einen anderen Geist.“ Ne ámitsa itt magát senki, hogy hitetlenségét, hideg viselkedését, ferdeségeit hívei nem veszik észre. Tudnak azok ére nyeiről ép úgy, mint hibáiról s belátnak azok a parochia zárt ajtajai mögött lefolyó családi életbe is. Nos és ha

a pap és annak családja e világ szellemének behódol mit várjunk azoktól, a kik papjukban példaképet látnak, a hívektől? Csalódottan, ősi hitükben megrendülve más valamiben keresnek kárpótlást s nem csekély része a híveknek elkeseredésében az alkohol ördögének adja magát, más része meg — különösen a délibb vidéken s kivált ma — oda tart, a hol Krisztusban, mint Megváltóban való hitet a „Buchinger-fele világot megváltó szociáldemokráciával“ cseréli fel s tehetetlen dühében — a mint azt a májusi székesfővárosi tüntetés alkalmával is tapasztaltuk — a templomokra revolve rezik.

Mit mondjunk ezek után egyházfelügyelőink egy részéről? Mit tapasztalunk, illetve tapasztalnak, a hívek e téren? Azt, hogy van ugyan felügyelőjük — sok helyütt élethossziglan megvalasztott, a mi nagy hiba, — de a kit csak egyszeri látásból ismernek (beiktatása napján látták), mert — uram fia — nem mutatkozik a gyülekezetben s legfeljebb karácsonykor vagy újévkor ad életjelt magáról olyképen, hogy a „kedves papomat“ megtiszteli egy kis hivatalos offertoriummal, — vagy pedig — ez meg még nagyobb hiba — olyankor szerepel az egyházközségben, a mikor papválasztásról van szó. De akkor is hogy szerepel? Legtöbbször — itt a manapság folyó papválasztások képezik a legfőbb corpus delictit — a hívek jelöltjével szemben a saját jelöltjét „tolja“ s rendszerint sikerertelen operációja folytán felebezéssel él ad infinitum, — a gyülekezet pedig egy újabb csalódással lett gazdagabb, egy pár hívvél szegényebb s mindenestre moraliter sülyedtebb. Mindez pedig ott történik, ama egyházban, a mely bizonyos autonomiával is rendelkezik.

De hát autonomia ide, — autonomia oda — van ennél nagyobb ur is s ez a — szent politika. Ez a mi ev. egyházunk rákfenéje, ez a mi gyülekezeteink sorvasztó bacillusa, igaz, hogy másrészt — ad maiorem Die gloriam — az emelkedés és érvényesülés bizonyos fokmérője. Hogy mennyit rombolt ez ev. egyházunkban eddig s mennyit fog még ártani, hány kiváló existenciát fog még negligálni s hanyat meneszteni magyarhoni ev. szentegyházunk örök kárára, — fejtegetni felesleges. Kolossális egyén leend a rákban szenvedő emberiség számára a ráksérum feltalálója, de én hatványozott mértékben tartom kiválóbbnak egyházunk java szempontjából azt az egyént, a ki egyházunkat a politika áldatlan mezejéről letériti. Sapienti sat!

Hogy állunk immár az egyházi téren működő 3 ik factorral, a mai tanítósággal?

E tekintetben talán leghelyesebb lesz a mai tanítóság zömének legújabb sajtóorganumát megszólaltatnom, az „Uj Korszak“-ot, a mely mult évi 18 ik számában a tanítóság programját a következőkben állapítja meg; „követeljük a népoktatás államosítását és a hitoktatásnak a népiskolából való kiküszöbölését. Követeljük a tanítóknak a papi befolyás alól való teljes felszabadítását . . . azért nem le a vallással és le a hitoktatás-

sal, hanem ki a vallással és ki a hitoktatással, ki velük a magán helyre: az egyházak hatáskörébe! A mi azt is jelenti, hogy az iskolából ki a papokkal, a tanítók einyomóival." Ilyen tonusban cseveg az említett lap s végül kisüti, hogy a kultuszminiszter is azt akarja, hogy „a tanító a papnak bőven adózó népet neveljen." Ehez ugy-e nem kell commentár? Tessék most már a fentiek tekintetbevételével körülnézni a tanítók között! Az idősebb, hogy ugy fejezzem ki magam: az ó-kor szelleme szerint igazodók s a fiatal tanítók komolyabb elemei nem ülnek fel az „Uj korszak“ ugratásainak; de vajjon azért a mi tanítóink közül is sokan — ezek a vérmesebbek s egyuttal gyöngébb tehetségűek is — nem dudolják-e az „Uj korszak“ fenti nótáját? Hiszen a mi egyházmegyénk területén is csak nem régen megtörtént egy ilyen reformtanítóval az a vakmerő igazságtalanság, hogy — nála már a jelszó: nemesak ki, hanem egyuttal le is a vallással — a vallás helyett ő lett menesztve a felekezeti ev. iskolából. Az meg már napirenden van, hogy a vizsga alkalmával a tanító a dekanus ama kérdésére: Miért nem végezte el az előirt tananyagot a hittanból? azt a feleletet adja: „kérem, nem volt időm, a vagy pláne „én a kátét nem tanítottam“. stb.

Gyönyörű képét mutatja a valláserkölcsi nevelésnek az ilyen lelkü tanító vezetése alatt álló iskola. Igy lesz sok helyütt az egyház veteményes kertje a gyermeklélek „tohu vabohu“-ja.

Ezek után következtesünk! A józan ész diktálja s a tapasztalat bizonyítja, hogy az az egyház, a mely hithü lelkészszel, lelkiismeretes felügyelővel s vallásos érzületű tanítóval rendelkezik: virázik, hivei semmi körülmények között nem hagyják cserben; de viszont amaz egyház, a melynek élén fennebb jellemzett vezetők állanak: pusztul, hivei száma csökken. Ne feledjük, hogy a lelkiismeretlen triumvirátusok árnyékában Brutusok ülnek.

Kedves Testvéreim! Bizonyára ismeretes előttetek Nelsonnak, a nagy angol admirálisnak rövid napi parancsa a trafalgári ütközet előtt, mely szerint „Anglia elvárja minden emberétől, hogy megtegye kötelességét.“ Mint tudjuk, az angolok fényesen győztek a franciák fölött.

Nos Krisztus egyháza is elvárja a mai megnehezült, viharos járású időkben, hogy vezetői megteszik kötelességüket!

A fizetésrendezés kérdéséhez.

Senki előtt sem lehet titok, hogy egyetemes egyházunk, az anyagiakban való tehetetlensége miatt, sem a közel, sem a távolabbi jövőben nem fogja, mert nem lesz képes önerejéből lelkészeinek fizetését korszerűen javítani. Ez annyira holtbizonyos, hogy az Utópia országában tévelyegnek gondolatai annak, a ki erről álmodozik. Hiszen a legutóbbi zsinati bizottsági

javaslatban is bizonyos feltételekhez van kötve a 2400 kor. lelkészfizetési minimumnak biztosítása. Megnyugtató a dologban csak az, hogy egyházvezéreink, viszonyaink ez irányú fejlődésére nézve — adott ígéret alapján is — minden lehetőet elkövetnek ott a hol és a honnét mi ezen immár tovább elodázhatlan radikális fizetésrendezést várjuk méltán és követeljük jogosan, — a kormánynál — a törvényhozás útján.

Mégis szükséges, hogy e legvitalisabb érdekeinkért mi magunk is sikra szálljunk, azok legális biztosítását sürgezzük, a tervezet concipiálását lehetőleg ellenőrizzük. Mert hiszen meglepetésekre még így is ellehetünk készülve, miután már szinte rendszerré vált *odafent* mindent „sine nobis“ intézni el ügyünkben.

Ép ugy érhet minket is e téren csalódás, amint-hogy a tanítóság egyeteménél is általános consternatiót keltett fizetésrendezési javaslata a Ministernek.

Sok szó esett már ezen anomáliákról, de nem elég.

Ugy látszik az igazi módját sérelmeink és jogos kívánalmaink feltárásának valamint annak, hogy szavunk el is hasson oda, a hol rólunk *nélkülünk* „gondoskodnak,“ — még nem találtuk el.

A keret immár megvan, a mely bennünket érdekeink melletti tömörülésre befogadni hivatott. Ez a MELE. Ezen ifju egyesületünk *egyik* főcélja ugy is a lelkészi fizetés rendezésének, anyagi helyzetünk javításának a sürgetése.

Az egyesület *egyik* jegyzője e lapnak dec. számában lelkes felhívásban szól hozzánk s igéri, hogy „izgatni fogja az egyesületet“ „programmot állit össze a sok teendőből“ s várja a tagtársakat a szellemi találkozásra.

Részben talán ennek a hatása alatt is szólok, a midőn egy eszmének kívánnám megnyerni a lelkésztársakat, — még mielőtt elkészülne nélkülünk, meghallgatásunk nélkül, önkényesen, bürokratikusán és meglepetésszerűen az a bizonyos beigért fizetésrendezési törvény tervezet.

A MELE *egyik* legéletrevalóbb életnyilvánulásának tartanám, ha előkészítő közege a választmány útján aktióba lépne és már folyó évi rendes közgyűlése elé olyan részletes elaboratumot terjesztene, a mely a lelkészi fizetésrendezés tekintetében mint jogos igényeink és méltányos kívánságainak összoglalatlja, — mintául szolgálta a Minister törvény tervezeténél.

Külön megállapodás dolga lenne a megszövegezett és jól megindokolt — mondjuk memorandumnak, — a Miniszter elé való terjesztése mikéntje; itt csak ennyit említvén meg, hogy az, egyházunk egyetemének mellőzése nélkül, az egyetemes gyűlés sanctiójával történjék.

És hogy a közös érdekek kapcsán nagyobb sulyal lépünk a kormány elé, szerencsésnek vélném ezen eszmének megnyerni az ORLE-t is, a melynek nagyérdemű elnöke, a mint már köztudomásu, csak nem régen oly meleg hevülettel üdvözölte a MELE.

megszületését annak elnökéhez intézett testvéries átiratában, hogy lehetetlen a saját jól felfogott érdekünkben is az e tárgyban közös tanácskozás felajánlásával felénk nyújtott testvéri jobbot el nem fogadnunk.

Alakuljon ki ez eszme tárgyában egy egységes vélemény. Tegye azt magáévá mindenek előtt a választmányok minden tagja, a minnek jeléül keressék fel külön is egyesületünk érdemes elnökét az aktióba lépés iránt, a míg az alkalom itt van, mert ha elmúlt kihasználhatatlanul, nehezen jó többé vissza.

A kormány tervbe vette a lelkészi fizetésrendezést. Sokan nem tartják alkalmasnak a mai helyzete erre. Szerintem minden feszültségei és villámokka telítettsége mellett is alkalmasabb kívánt eredmények elérésére, a ma, mint a holnap, az ismeretlen s éppen nem biztató jövő beláthatatlan alakulása.

A részletek dolga lenne, minő beállítást nyerjenek fizetésrendezési igényeink. Ezuttal csak egyet kívánok hangsúlyozni, hogy a korpótlek semmi képen sem pótolhatja a fizetés emelést. A 2400 kor. minimum törvényileg feltétlenül biztosítandó, hogy az natározott formában iktattathassék be új zsinati törvénykönyvünkbe is.

Iharosberény

Borbély Gyula
lelk. egyes. vála-z. tag.

Külföld.

Jezsuita törvény Németországban. Közöltük annak idején, hogy Németországban a jezsuita törvény eltörlésének kérdése az utóbbi időben izgalmas hullámzást okozott a politikai életben. Tudvalevő dolog, hogy még Bismark idejében hoztak egy törvényt, mely a jezsuita rend tagjainak Németország területén nem engedi meg a letelepedést, földbirtokszerzést stb. minnek folytán ők tulajdonképpen Németországból ki voltak tiltva s csak mint vendégeknek volt joguk az ország területén egyházi functiókat teljesíteni. Bajorországban történt meg, hogy néhány jezsuita páter huzamosabb ideig le akart telepedni, a miért a bajor kir. tanács elé kérvényt nyújtottak be. E tanács nagy részt katolikus elemekből állott s a Bismark féle jezsuita törvénynek oly értelmezést adott, hogy a bajorországi jezsuitáknak kívánt letelepedése meg engedhető. Az ügy általános érdekű voltánál fogva az egész Németországi birodalmi tanácsa elé került egy interpelláció folytán s egy alkalommal dr. Spahn centrumpárti képviselő erősen sikra szállt a jezsuita törvénynek bajorországi értelmezése mellett, azaz hogy a jezsuitáknak szóban lévő letelepedése engedtessek meg. Bethman Hollwég birodalmi kancellár azonban — támaszkodva arra az ellenszenvre, a mellyel a német polgárság közvéleménye a jezsuiták ellen viseltetik — erélyesen tiltakozott Spahn álláspontja ellen s ellenezte a jezsuiták receptióját, s kívánta a Bismark féle törvény fentartását s annak eddigi magyarázatát. A mint azonban a német sajtóból értesülünk, a napokban tárgyalta a birodalmi

gyűlés a Bismark féle — jezsuiták eltörléséről szóló törvényjavaslatot s a német közvélemény nem kis meglepetésére — a *sociáldemokraták szövetkeztek a centrum párttal* s többséget kaptak s a jezsuiták kitalásáról szóló törvényt eltörlték, azaz a jezsuiták receptióját Németország területére kimondották. Ha e birodalmi gyűlés által már megszavazott törvény a *szövetségstanács* (Bundesrath) által is elfogadtatik, akkor e tény a protestáns Németország egyházi életére óriási jelentőséggel fog birni. Azonban a német sajtó közlése szerint a Bundesrath-ban, a mely megfelel a mi főrendiházunknak, többségben vannak a magasabb intelligenciával bíró evangélikusok s remény van arra, hogy itt a jezsuiták befogadásáról szóló törvényjavaslat el fog vettetni. A sociáldemokratáknak és a centrumpártiak: a tűznek és a víznek — képviselőházi bizarr szövetkezéshez csak azt jegyezzük meg, hogy a centrumpárt életrajzához egy újabb adatot nyertünk arra nézve, kikkel nem szövetkezik: céljai elérésére!? — Még Magyarországon is megéljük azt, hogy Molnár apát Weltner Jakabékkal fogja keresztül vinni egykor a jezsuiták ügyének végleges rendezését Magyarországon.

Gy.

Kalászek az élet kenyeréhez.

Gyűjti: S. Ó.

11. Az egyiknek élet, másinak halál. A lelkészt egyszer egy haldoklóhoz hívták. Bizonyára ellenszenvvel lépte át a ház küszöbét, mivel ugyanott 5 hónappal esunya szitkozódások között, Isteni káromolva halt meg jelenlétében egy beteg, a kit meglátogatott volt, s így attól tartott, hogy most sem kíséri majd áldás útját. Mennyire csudálkozott, mikor a haldokló ezen szavakkal fogadta: „Tisztelendő Uram, siessen egy szegény bűnöst vigasztalni. Az Ur ön által ismertette meg velem az üdvösség útját. Öt hónapja fekszem betegem ágyamon. Látja ezt a vékony deszkafalat? Csak ez választja szobámat el attól, a melyben egykor társamat meglátogatta s így hallottam minden szót, a mit hozzá intézett. A mikor elmondotta neki, hogy mit tett értünk Jézus, mélyen megvoltam hatva s így szóltam önmagához: Milyen dicső ez! S nem lenne igaz? Aztán felvettem a kérdést: Hova jövök halálom után? Különösen ezen szavak hatoltak mélyen szívembe: A ki hisz a Fiuban, örök élete van; a ki pedig nem enged a Fiunak, nem lát életet. hanem az Isten haragja marad rajta (Ján. 3, 36) s rögtön így szóltam feleségemhez: Meg kell ténnem.“ — Négy nappal később meghalt a beteg a Jézus Krisztus kegyelmébe vetett bizodalommal szívében, minket pedig buzdítson ez az eset, hogy buzgon hirdessük az Igét. mert az sokszor ott is kikel és gyümölcsöt terem, a hol látszólag köves helyre esett az elvetett jó mag.

Könyvismertetés.

Nagypénteki Passió. Fordította és összeállította *Törteli Lajos* ev. s. lelkész. Czegléd 1913.

Gyermekkorom emlékei között a lehangulatosabbak és legépitőbbek egyike a nagypénteki passióra való emlékezés. Még ma is élénken viszhangzik lelkemben a lelkésznek hosszú olvasása, amelyet meg-megszakított a gyülekezet áhítatos éneke. Mikor Tápiószentmárton lelkészének megválasztott első dolgom volt, hogy énekeket állítsak össze a nagypénteki passió felolvasásához. Talán ismét ezeknek a passióknak az emléke indította *Törteli Lajos* fiatal barátomat arra, hogy ő meg ne csak énekeket állítson össze, hanem a szenvedéstörténet teljes szövegét adja az áhítatos közönség kezébe. Munkájának, a többi, hasonló tárgyú és célú munkával szemben az a nagy előnye, hogy méreteinél fogva az új dunántúli énekes könyvbe könnyen beilleszthető. De még ennél is nagyobb előnye, hogy a szenvedéstörténetet a négy evangélium alapján a maga természetes összefüggésében állította össze. Az összeállítás nagyon jól sikerült. A szenvedéstörténet egészen meglevően a hallgató vagy olvasó előtt. A fordítás új. Ezen bizonyosan sokan megülködnek majd, hogy nem a régi vagy az átnézett *Károli-féle* fordítást nyomatta le a szerző. A magam részéről én ezt nem tartom kifogásolhatónak. Sőt, mert a passió ilyen nemű felhasználása egészen függetlenül történik, azt hiszem, nem akad az egyházközösségekben ember, aki ezen fennakadna. Hogy a fordításban itt-ott jellemzőbb vagy szerencsésebb szót, vagy kifejezést is lehetett volna alkalmazni, az bizonyos dolog. De hát ezt minden egyes fordításról elmondhatjuk. A közelgő nagypénteken igen ajánlom a lelkész társak figyelmébe *Törteli* könyvét. Megrendelhető a szerzőnél. Példányonként 30 fillér, 100 példánynál 20 fillér.

Raffay Sándor.

A szentgotthárdi gyülekezet története. Még alig létesült és szervezkedett, már is megiratott ennek az életrevaló, szépen fejlődő kis gyülekezetnek története. *Czipott Géza* lelkész a templom felavatásának emlékére lendületes szavakban megírta a gyülekezet keletkezésének és az attól fogva temploma felavatásig lefolyt fontos eseményeknek történetét befooglalva a felavatás magasztos ünnepét és az azon elhangzott magyar nyelven mondott beszédeket. A 4 ivnyi terjedelemben „*Emléksorok*“ címen megjelent munkának: (ára 50 fill) tiszta jövedelme a templom alap gyarapítását szolgálja, — ajánljuk olvasóink figyelmébe.

„**Passionsgottesdienst Am Charfreitag und Osternachmittag**“ cím alatt német nyelven most jelent meg a nagypéntek és husvét délutáni passiói istentisztelet sorrendje bibliai szakaszokkal és a tolna-baranya—somogyi ev. gyházmegye új énekeskönyvéből vett megfelelő szép énekekkel. Az iskolások és a hivek úgy a templomban tartandó passziókor mint otthon is

tanulósággal használhatják s olvashatják. *A kis füzetecské* ára 20 fillér. Kapható bármennyi példányban a kiadónál *Vértési Zoltán ev. lelkész*nél *Magyarbóly, Baranya m.*

„**Ifjúsági könyvtár jegyzék**“ címen egy 170 oldalas füzetet küldött le a vallás- és közokt. minisztérium 21891 sz. rendeletével a középiskolákhoz azzal az utasítással, hogy a középiskolák ifjúsági könyvtárai ezen jegyzék szerint rendeztessenek. A rendezés úgy értelmeztetik, hogy a mi könyv e jegyzékben nincs megselejtessék, ami a jegyzékben benne van, az szereztessék meg. Tagadhatatlan, az az elv, amely e jegyzék összeállítását szülte, első tekintetre tetsző, — azt mondja a mű szerkesztője dr. *Szemák István*, — hogy erre azért van szükség, mert az ifjúsági könyvtárakban sok oly munka is van, amelyek a vallás-erkölcsi és hazafias nevelés szempontjából káros hatásúak. Helyes, — ámde ha a jegyzéket átlapozgatjuk megint csak azt tapasztaljuk, hogy tetszetős szövegek révén klerikális ügyet szolgál a minisztérium. Csak egy pár adatot sorolok fel: Elsőben is ez az egyes munkák kiadót tekintve a *Szentistván* társulat ott szerepel minden oldalon soha nem hallott írók munkáival, — de egyetlen munka nincs, amit kiadott a *Luthertársaság*, a *Prot. irodalmi társaság*, vagy a *prot. iskola és családi könyvtár*. Az ifjúságnak ajánlja olvasásra a „*Zászlónk*“ *kath. ifjúsági lapot*, de eszeágában nem jut ajánlani sem a „*Szövétneket*“ sem az „*Ifjúsági évek*“ c. *prot. szerkesztett prot. ifj. lapokat*. *Katholikus szellemű* irat van felvéve untig elég — de *prot. szellemben* is egy sem. És még *Jókai Mór* regényeinek is — bár ezeket nem szíve szerint felveszi ugyan, de odabigyezte ezt a nem minden animositás nélkül való megjegyzését: „*A következők (munkák) többé-kevésbé elfogadhatók.*“ Mégis csak hallatlan a legnagyobb magyar regényírónak ilyen lebecsülése. Minden esetre értékesebb munkák *Jókai műveinél* egy *Barta József: alexandriai szent Katalin, Vince József Magyar szentek legendái, X . . . grófnő: „Eszter“* című és a *Szt. István társ. által kiadott regénye. Ev. iskoláinkra, mint a melyek nem állanak a vk. minisztérium kormányzata alatt, e jegyzék nem kötelező ugyan, de az állami iskolákba is járnak nem róm. *kath. növendékek!* Azért e rendeletre és a jegyzékre felhívjuk egyet. tanügyi bizottságunk figyelmét!*

Uj magyar Sion. E cím alatt a nagybányai ev. templom-szentelő ünnepén mondott beszédek megjelentek csinos füzetben, képekkel díszítve. *Geduly* püspök fölszentelő, *Materny* főesperes urvacsorai, *Bortnyik* alesperes befejező, *Duszik* Lajos lelkész asszonyavató, *Rédei* Károly keresztelő beszéde képezik a füzet tartalmát, melyhez *Révész* János irt előszót. Képek: a nagybányai ev. templom. Jézus és a gyermekek. Az özvegyasszony két fillére. Nincs itt, föltámadott. A füzet 65 fillérért, bérmentes küldéssel megrendelhető *Révész János*nál *Nagybányán*. Tiszta jövedelme a templomé.

B E L É L E T.

Egyházmegyei közgyűlés. A *veszprémi* evangélikus egyházmegye, Veszprémben, az ev. templomban 1913. évi március hó 27-ik napján rendkívüli közgyűlést tart. A rendkívüli közgyűlés a jelzett napon *d. e. 10 órakor gyászistenisztelettel kezdődik*, az egyházmegye volt esperese *Szalay László elhunytá felett ugyanis Takács Elek egyházmegyei egyház aljegyző, helyettes esperes emlékbeszédet tart.* A rendkívüli közgyűlés tárgyai pedig: 1. A gyűlés megnyitása s a változások előterjesztése. 2. Az egyházmegyei felügyelői állásra beadott szavazatok beszédére kiküldött bizottság jelentése. 3. A megüresült esperesi állás betöltése iránt intézkedés. 4. Netáni indítványok.

Tankönyv nem engedélyezés. „A vallás. és közokt. m. 4723/912 sz. rendeletével Bella János „Csitanka“ c. tankönyvét a megejtett felülbírálat alapján nem engedélyezte. Dr. Gerő János, besztecebányai kir. kath. főgimn. tanár bírálta a szóban levő tankönyvet s engedélyezését következő okokból nem ajánlotta: Szerző az 1917. XXVII. t. c. ellenére tankönyvét tót elemi iskolák számára írta, holott idézett törvény csak állami, községi és felekezeti iskolákat ismer. Az 1907. XXVII. t. c. 17 és 20. §. 2-ik pontja a tankönyvolvasmányokban végrehajtva nincsen s az magyar nyelv tanításáról a 21. oldalon ezt mondja: „A magyar nyelvet csak azért tanuljuk az iskolában, hogy megerthessük azt, amit velünk a hivatalok e nyelven közölnek“. Az 1898. IV. t. c. rendelkezéseit szerző be nem tartotta művében, mert a városok és folyók neveit a hivatalosan megállapított elnevezések helyett tótosan sorolja fel s e kifogásokat fölhívás dacára sem tüntette el“. A bírálatához nincs megjegyzésünk, csak azt kérdjük: miért bíráltatja meg a vk. min. evang. iskolák használatára szánt tankönyveinket következetesen r. k. intézeteknél alkalmazott tanerőkkel? Ugy hisszük szakképzett, lelkiismeretes tanerő a mi tanító és tanáraink között is fölös számban akadna.

Lelkészválasztási hir. A nógrádi esperességbe kebelezt nagylibercei egyház ezelőtt mintegy másfél évvel Csernák Oszkár akkori nógrádszentpéteri segédlelkészt hívta meg megüresedett lelkészi állomására. Csernák az állást el is foglalta, azonban tekintettel arra, hogy még akkor nem volt meg a 24 éves életkora, máig a gyülekezetben csakis mint helyettes lelkész működött. Szép tanujelét adta a nagylibercei egyház iránta érzett bizalmának, a midőn febr. 24-én tartott egzházi közgyűlésén, miután Csernák már a 24 éves életkort elérte, őt *rendes* lelkészének meghívta. Isten áldása legyen testvérünk *rendes* lelkészi működésén.

Gy.

Hymen. *Mérnyi* Gyula ferencalmi lelkész az eperjesi templomban a mult napokban vezette oltárhoz Mihalidesz Margitkát. Áldás frigyükre!

A vasárnapi munkaszünet és a korcsmáknak vasárnap zárva tartása tárgyában az *alsó-borsódi* ref. egyházmegye kérvényt intézett a magyar képviselőházhoz. A kérvény indokolásul a vasárnapi munkaszünet hiánya miatt való valláserkölcsi sülyedést hozza fel az egyházmegye. Továbbá kiterjeszkedik arra, hogy az állami és egyéb hivatalokban is vasárnap hivatalos óra tartatik s így a szellemi mánkások csaknem kényszerítve vannak arra, hogy a vasárnapot meg ne ünnepejék. Végül a korcsmák állandó nyitvatartásából eredő testi és lelki pusztulást ecseteli. Kérelmét a következő három pontban terjeszti elő: „Mondja ki a képviselőház, hogy a kormány minél előbb készítsen javaslatot az általános munkaszünetet, illetőleg úgy a vasár-, mint az ünnepnapokra vonatkozólag. Mig ez megtörténék, a m. kir. belügyminisztérium 125,000/1902. számú rendeletét minden minisztérium alkalmazza. A kereskedelmi miniszter ur addig is gondoskodjék a pénzügyminiszter ural együtt a korcsmák keli időre szóló bezárásáról“. Bizony e tekintetben az egész ker. társadalomnak s az összes egyházaknak kellene hangos szóval követelni, hogy a testi es lelki romlásnak gát véttessék.

Uj udvari tanácsos. A király *Haberern* J. Pál dr egyetemi magántanárt, a Rókus-kórház főorvosát, a pesti testvéregyházak I. iskolafelügyelőjét udvari tanácsossá nevezte ki. Jól eső örömmel adunk hirt erről a kitüntetésről, mert a királyi kegy ez alkalommal olyan férfit tüntetett ki, aki ismételt bizonyosságot tett evangéliumi hithűségéről, akit egyházi gyűléseinkben a világiak sorában mindig ott láttunk, és akinek a pesti egyház magas színvonalon álló iskoláinak fejlesztése körül elévülhetetlen érdemei vannak. Egyházunk e nagy érdemű fia előtt mi is meghajtjuk az elismerés zászlaját.

Zimmermann Andor, gölniczbányai ev. lelkész márciu 1-én betegsége folytán nyugdíjba lépett és a lelkészi hivatalt már át is adta. Az elárvult egyházközség gondozásával Gindl Márton szepesremetei lelkész lett megbizva. A nyugdíjba lépett lelkésztestvérnek a hálás egyházközség évi 800 koronányi nyugdíjpótlékot szavazott meg. — Élvezze a jól megérdemelt nyugalmat zavartalanul, holdogan.

Orgonahangverseny a Protestáns Női Karének Egyesület és Dégel Frigyes orgonaművész a Deák-téri evang. templomban 1913. évi március hó 13-án délután fél 5 órakor jótékonycélu orgonahangversenyt rendez. A műsor igen változatos és művészi.

A magyarországi ág. hitv. ev. egyház levéltára jegyzékének I. kötete Góbi Imre levéltáros, ny.

ig. gondos szerkesztésében megjelent Örvedetes dolog, hogy egyetemes levéltárunk anyaga végre-valahára ismeretessé és hozzáférhetővé válik. A szerkesztés nagy munkáját *Góbi Imre* végezte, akinek dr. *Szolár Ferenc* ev. főgimn. tanár segített. Az első kötet 1408—1790. évekből való okiratokat foglalja magába 184 oldalon Bolti ára nincsen jelezve.

Tanítóválasztás. A *kiskőrösi* egyház a minap megejtett tanítóválasztás alkalmával közfelkiáltással *Meskó Györgyöt* választotta meg. Működését koronázza siker.

Lelkészegyesület. Legutolsó kimutatásunk óta lelkésztestvéreink közül 35-en küldték be belépési nyilatkozatukat. Jelentkezett tagjainknak száma tehát 254. Egyesületünket felkarolták az összes püspökeink, amennyiben a kerületek lelkészeit a belépésre buzdították. Ezuttal is kerem azon testvéreket, akik még nem jelentkeztek belépésre, hogy ezt mielőbb megtenni kegyeskedjenek. Az áprilisi egyetemes közgyűlés alkalmából többen azon óhajításuknak adtak kifejezést, hogy rendkívüli közgyűlést tartsunk. Elnökünk már is intézkedett, hogy az alapszabályok a rendkívüli egyetemes közgyűlés elé terjeszteszenek. A lelkészegyesületi rendkívüli közgyűlést is összehívta, a mit a következő felhívás is igazol.

Felhívás. Az evang. lelkészegyesület április 15-én d. u. 3 órakor a deákteri tanácsteremben gyűlést tart, s arra a tagokat tisztelettel meghívom. Az értekezlet fő tárgya: a lelkészi fizetés. — Vasuti kedvezményes jegyért folyamodtam a magyar államvasutak és a kassauerbergi vasut üzle vezetőségéhez; az igénybe venni szándékozó lelkészeket, s a világi urakat is akik tagjai az egyesületnek, arra kérem, hogy mentül előbb jelentkezzenek nálam a jegyért (egy jegyért 1 koronát küldve a lelkészek tanuló fiait segélyző egyesület javára), hogy szükség esetén pótlólag még utána rendelhessek jegyeket. Orosházán, 1913. március 3.

Veres József elnök.

A Magyarhoni Ev. Lelkészegyesület pénztárába f. évi rendes tagsági díjaikat február hó folyamán befizették: *Lilla János* (Szemlak), *Wagner Ádám* (Ráczkózár), *Steinacker Roland* (Levél), *Schleiffer Károly* (Misérd), *Éder József* (Nemescsó), *Kótsch Mihály* (Pusztavám), *Svehla Ede* (Szinobánya), *Francz Ede* (Orsova), *Halmi Aladár* (Lapos), *Korossy Emil* (Szabadka), *Tinschmidt Sándor* (Szomolnok), *Thern László* (Igló), *Albrecht Géza* (Nagyszombat), *Ponyiczky Pál* (Temesbökény), *Ferenczi Samu* (Lesoncztamási), *Btózik Károly* (Tiszaföldvár), *Adamovits Sámuel* (Felsőzsember), *Gyurácz Ferenc* püspök (Pápa), *Svehla Géza* (Lónyabánya), *Kossaczky Mihály* (Luczfalva). Tótpelsőcz. 1913. márc. 4

Vitális Gyula i. egyesületi pénz.

A kartársakhoz.

Az április 16-ra tervezett rendkívüli egyetemes közgyűlés alkalmával a Magyarhoni Evangélikus Lelkészegyesület is összehgyülekezik. Kívánatos, hogy a gyűlésen ne csak az egyetemes gyűlés összehívására okot szolgáltató lelkészi korpótlék kérdése legyen az egyetlen tárgy, amellyel foglalkozunk, hanem hogy egyházunkat, iskoláinkat, lelkészi karunkat és annak helyzetét, képzését vagy a közvéleményt közlelről érdeklő egyéb kérdések is szőnyegre kerüljenek. A Lelkészegyesület választmánya engem bizott meg a felolvasások és felolvasó estek rendezésével. E megbízás alapján tisztelettel és bizalommal felkérem mindazon kartársakat, akik az egyetemes Lelkészegyesületben valami tárgyról felolvasást kívánnak tartani, hogy e szándékukat velem már most tudassák, felolvasásuk teljes szövegét pedig hozzám április 10 előtt beküldeni sziveskejenek. Nagyon kérem a felolvasni szándékozókat, hogy tömören, csakis a főgondolatok és döntő érvek kidomborítására szoritkozó rövidséggel foglalják írásba mondandóikat, mert 10—12 percnél több időt egy felolvasásra nem szánhatunk. Címem: Budapest, IV. Deák tér 4. *Raffay Sándor*
a Mele alelnöké.

Gyászrovat. *Nadas Nádossy Kálmán* kir. tan., a tolna, baranya, somogyi evang. egyházmegye és a pécsi evang. egyháznak sok éven át volt nagyérdemű felügyelője 1913. március hó 1-én hosszas szenvedés után jobblétre szenderült. Temetése márc. 3-án d. u. fél 2 órakor ment végbe. Holttestét családi sírboltba helyezték nyugalomra. Az igaznak emlékezete áldott!

Mely gyászba borította az élet és a halál *Uradr Selivik Matyas* eperjesi ev. theol. akad. felügyelőtanárt és neje szül. *Siebert Olgát*, nemkülönben gyermekeiket, hogy szeretett gyermeküket *Arankát*, volt III. éves áll. tanítónőképző-intézeti növendékét folyó hó 3-ikán reggel 17¹/₂ éves korában, hosszas szenvedés után magához szolította. Temetése f. hó 5-én délután 3 órakor az „Ev. Theol. Otthon” udvaráról ment végbe. A mély fájdalommal sujtott család gyászában osztozott a város közönsége őszinte szívvel. Mi is igaz lélekkel osztozunk abban. Az Ur vigasztaló kegyelme erősítse a gyászba borult családot.

Gyászbeszéd. Ez év január hó 26-án 75 éves korában elhunyt *Aszódon* jan. 28-án a családi sírboltban eltemetett néhai *aszódi és podmanini báró Podmaniczky Levente*, az aszódi, ikladi és hevizgyörki egyházak áldozatkész és általános tiszteletnek örvendett, volt felügyelője felett tartott sikerült gyászbeszédet, melyet *Chugyik Pál* aszódi lelkésztestvérünk mondott el az aszódi templomban az elhunyt főúr felett, báró Podmaniczky Géza az elhunyt főúr fivére kiadta, ez által is emléket emelve a nagyszámu tisztelők szívében az elhunyt főúrnak.

Tisztújítás a nyiregyházi egyházban. A 17000 lelket számláló nyiregyházi egyházközség március 2-án tartotta meg tisztújító közgyűlését. Az egyházi képviselőtestület tagjainak választása február hó 19-én ment végbe a legnagyobb rendben és egyetértéssel. A március 2-iki közgyűlésen Geduly Henrik püspök, mint ez idő szerinti igazgató-lelkész magas szárnyalású megnyitó beszédben üdvözölte az ujonnan választott képviselőtestületi tagokat, kik erre letették a hivatali esküt. Ezután Balla Jenő eddigi egyházfelügyelő bocsátotta a maga és tisztviselőtársai megbízását a közgyűlés rendelkezésére. A közgyűlés jegyzőkönyvi elismerését fejezvé ki a volt tisztikarnak eredményekben gazdag működéséért, a tisztújítás során egyhangú bizodalmit ismét eddigi mandatóriusaiba helyezte. Egyházfelügyelővé Balla Jenő városi tanácsost, másodfelügyelővé Leffler Sámuel főgimnáziumi igazgatót, a pénzügyi bizottság elnökévé Huray Sámuel városi főszámvevőt, az iskolai bizottság világi elnökévé dr. Prok Gyula ügyvéet, jegyzőkké dr. Vietorisz István ügyvédet és Pataky Lajos tanítót választotta meg újból. Ugyiszintén egyhangulag választották meg az egyháztanács, a pénzügyi bizottság és az iskolai bizottság tagjait is.

Uj magyar istentiszteletek a nyiregyházi egyházban. A nyiregyházi egyház képviselőtestülete a fiatalabb generáció kérelmére elhatározta, hogy az évenként négyszer tartani szokott országos vásárokat megelőző vasárnapokon, továbbá a nagy ünnepek második napjain a tót nyelvű istentiszteletek helyett ugyanazon szertartással magyar nyelven tartassanak az istentiszteletek. Ebből a célból a tót nyelvű istentiszteleteken használatos Transcius kedveltebb énekeit lefordította magyar nyelvre, azokat dr. Vietorisz József főgimnáziumi tanár, ismert nevű költő, versekbe foglalta s az egyház az énekek gyűjteményét „Nyiregyházi kis énekes könyv” cím alatt kiadta. Az első ilyen istentisztelet március 2-án tartatott meg. A nagy templom zsufolásig megtelt hívekkel, kik között nagy számmal vettek részt az idősebbek is, kik mindannyian jól tudnak magyarul. Részt vett testületileg az istentiszteleten az egyházi képviselőtestület is az elnökség vezetésével. A templomi szolgálatot Paulik János lelkész látta el, ki szószéki beszédének bevezetésében méltatta a nap jelentőségét. Az egybegyűlt hívek olyan áhitattal énekelték szeretett dallamaikra a magyar szöveget, mintha soha másképen nem énekelték volna. A következő rendes magyar istentisztelet alkalmára azért ép úgy megtelt a nagy templom, mint az buzgó templom-látogató nyiregyházi híveknél máskor is történni szokott.

Vallásos estély. Február hó 23-án d. u. fél 6 órakor minden ízében szépen sikerült vallásos estélyt tartott a nyiregyházi ág. hitv. ev. Templomegyesület a központi ev. iskola tágas disztermében. Paulik lelkész-elnök buzgó imája után szép számban megjelent inte-

ligens hallgatóság előtt tartotta meg „Modern bajaink” című értékes, sok tapasztalatra és mély életfilozófiára valló felolvasását dr. Szlávik Mátyás az eperjesi ev. theol. akadémia tanára, kit a felolvasás előtt Paulik lelkész-elnök szeretetteljes szavakkal, melegen üdvözölt a Templomegyesület körében. A felolvasó tanár megragadó erővel festette a modern ember lelki nyomorát, bajait s hangsúlyozta, hogy a mai korban van a legégetőbb szükség a jellem egészséges irányu fejlesztésére, nevelésére, s hogy igazán tökéletes jellem csak a keresztyén jellem lehet. Hatalmas kifejező ereje, találó képei és megkapó hasonlatai biztosították, hogy a nagyszámú közönség felolvasását mindvégig a lehető legszivesebb érdeklődéssel kísérte. A felolvasás után Vietorisz Lászlóné Egyed Aladár eperjesi theologus szép szerzeményét: „Hüvös harmat hulldogál . . .” énekelte e szép sikerrel, szívet-lelket megható módon. Lampérth Géza „Jézus” c. költeményét Imre Emma szavalta el kedves előadással. Valósággal megrázta a lelkeket az egyházi férfiak által kifogástalan összhangzattal előadott „Közel hozzád, Uram, mind közelebb” c. vallásos ének, melyet a Titanic hajó süllyedésekor énekelték annak szerencsétlen, kétségbeesett utasai. Majd Vietorisz László püspöki missiói lelkész adta elő nagy hatással, megrázó erővel Szalay Károlynak „Saul a damaskusi uton” c. gyönyörű költeményét élénken festve a nagy apostol lelki küzdelmeit a damaskusi uton történt megtérése előtt. Kubaeska Ilonka „Te csak állj!” c. vallásos mű-éneket énekelte el bájos egyszerűséggel. Az éneket finom discretióval harmóniumon Paulik lelkész, hegedűn Lojok Gyula ügyvédjelölt kísérte. Az estélyt Krieger Mihály püspöki másodlelkésznek a szíveket Istenhez emelő szép fohásza zárta be. A szépen sikerült lélekemelő estélyre bizonyára sokan és sokáig fognak szívesen visszagondolni.

A szegénység ellen. Veres József és Inspektor hasorló című cikkei, a melyek az Ev. Órálló 7—8. számában jelentek meg, kétség kívül általános helyesléssel találkoztak. Vajha minden egyház meg is szívelné az azokban kifejezésre jutott eszmét s anyagi erejéhez mérten meg is valósítaná! A czeplédi evang. egyház már 30 évvel ezelőtt létesített egy örök alapot „Luther alap” címen, Luther születésének 400 éves fordulója alkalmából. A hívek 705 forintot adtak össze a nemes célra, ez az összeg ma már 5860 kor. 91 fillér. Az alap ekként létesül, hogy az az egyházkerület ellenőrzése mellett 100 évig érintetlenül kamatozzék, akkor is csak kétharmad része költethető el, egyharmad része pedig további 100 évre tőkésítendő. Voltak, kik annak idején megmosolyogták az „örök-alapot” holott követnők kellett volna a példát. A közelgő jubileum ismét tette serkenti az egyház vezetőit. A nagy ünnepekből ki kell vennie a részét a legkisebb egyháznak is. Az igazi ünneplés pedig csakis alkotásban nyilatkozhatik meg. Ha olyan szegény az egyház, hogy va-

lami nagyobb szerű alkotást létre nem hozhat, vagy rendszeresen évenként félre mit sem tehet: 1917-ig győjtsön össze egy olyan tőket, amelyet épen képes s gyümölcsöztesse azt, mint „Luther alap” 100 évig vagy addig amíg a kitűzött célra épen elegendő összegre fog felnővekedni. Így nemcsak méltóan ünnepelt, de gondoskodott önmagáról s az utókornak hátlát is biztosította. Munkálkodjunk míg nappal vagyon . . . T. L.

Gyülekezeti élet. A rákoskereszturi ev. egyház f. hó 2-án tartotta meg rendes évi közgyűlését az egyháztagok élénk érdeklődése mellett. A lelkész évi jelentésében örvendetesen emlékszik meg az egyházban történt fontosabb eseményekről s különösen arról, hogy a múlt évben az egyházi élet élénkebb lett a multakhoz képest s a templom látogatók is megszorodtak. Viszont — tekintve a múlt évi rossz termést — az egyház gazdasági helyzetete rosszabbodott, a mennyiben 1000 koronával kevesebb egyházi adó folyt be a kivetésben előirányozott összegnél, úgy hogy az egyház költségeit a befolyt jövedelemből fedezni teljesen nem tudta. Az egyház múlt évi jövedelme volt 8752 K 35 fillér. Költsége pedig 9252 K 39 fillér. Az ez évi költségvetését 9724 K költséggel s ugyanannyi jövedelemmel irányozta elő. A többlet költség az 5 ik tanítói állás tervezett szervezéséből származik. A vk. miniszterium által kifogásolt egyik iskoláját átépíteni határozta el a közgyűlés, de csak úgy, ha erre kellő államsegélyt kaphat, mert a saját erejéből nem képes, mivel a másik három tantermes iskola felépítéséből az egyháznak még most is 8000 kor. adósága van. Az építési segély iránti kérvény beadásával az elnökség megbízott. A múlt évben az egyházban és a hozzátartozó fiók-egyházakban 117 újszülött gyermek lett megkeresztelve. Házasságra lépett 21 pár (12 tiszta ev.) Meghalt 57 egyén. Confirmitatott 52 növendék. Kitért 2 nő s bért 1 nő. Urvac-orával eltek 656-an. Adakoztak a hívek a templomalapra: 549 kor-t; az orgona alapra: 152 kor-t. A harang alapra: 195 kor. t. Oltár alapra 38 koronát; templom villanyvilágítására 23 koronát. Az egyház a reformáció 400 éves emlékére új templomot épít, a melyre eddig 20 év óta 67.000 koronát gyűjtött a saját körén belül.

Szélnámosság? A pozsonyi theol. akadémiára a f. tanév elejével beiratkozott Arany Nándor róm. kath. áldozópapból lett evang. theológus. Az illető már mint h. plébános és r. kath. hitoktató működött s 38 éves korában szánta reá magát arra, hogy az evang. vallásra áttér s a theológiára beiratkozik. Pozsonyba már az eperjesi ev. theol. akadémiáról jött, a hol, miután a *kipumpolható pénzforrásokat kiélvezte* ismét utilapot kötött a talpára s Pápára ment, a hol áttérve a református vallásra beiratkozott a ref. theológiára hallgatónak. — Mi ez? Vallásos meggyőződés vagy szélnámosság??

Gy.

Ez is misszió. Van több oly felvidéki egyházközség, melyekben már régóta meghonosodtak a magyar nyelvű istentiszteletek, de a hívek szegénysége miatt hiány van az énekeskönyvekben. Milyen szép lenne, ha azon módosabb egyházközségek, melyekben a régi énekeskönyveket az új dunántúli énekeskönyvekkel cserélik fel, a használatból kivett könyveket felejtőlánának ama szegényebb egyházaknak. Ily esetre tudunk már példát. A felsőpetényi (Nógrád vm.) kis gyülekezet a múlt évben a ceglédi egyháztól 14 darab, a napokban a tiszaföldvári egyháztól 50 darab jókarban levő régi dunántúli énekes könyvet kapott. A hívek örülnek az ily adományoknak, térjed köztük a buzgóság, szívesen látják Transciusuk mellett a magyar énekeskönyvet s a két könyv szépen megfér egy polcon. Fent nevezett egyházban még legalább 50 darab régi dunántúli énekeskönyvre van szükség, a mely küldeményt hátlával fogadnók.

Hazafias ünnepély. Március hó 12 én este 1/26 órakor az iparosképző prot. egylet nagytermében (VII., Alföldi-utca 13. szám) az ifju évek munkatársainak közreműködésével hazafias ünnepélyt rendez igen változatos műsorral. Algóver Andor vallásánár és Raffay Sándor budapesti lelkész is mondanak beszédeket.

Sztrájkoló teológusok. E címen több napilap a következőket írja: „*Pozsonyból* jelentik: A pozsonyi evangélikus theológia akadémiai ifjusága sztrájkot proklamált, mert az igazgatóság a hallgatók tiltakozása mellett is fölvetett egy pánszláv izgatás miatt a soproni theológiából kicsapott diákot. A hallgatók kijelentették, hogy nem mennek el az előadásokra.“ Nem tudjuk, mi igaz ebben a feltűnő kis hirben, de mindenesetre kívánatos, hogy az arra legilletéketebb helyről, a tanári kartól mielőbb teljes és világos magyarázatot nyerjen az egyház közönsége.

A nagyszzebeni egyház gyarapítása. A napi lapok ismételt hirt adtak arról az elégületlenségről, amely a nagyszzebeni r. k. egyházban az utóbbi hetekben felütötte a fejét. Miután az egyházi hatóság intézkedése a híveket nem elégitette ki, azok tömegesen kiléptek a római kath. egyházból és az evangélikus egyház kebelébe vétették fel magukat. A nagyszzebeni egyház ennek folytán 300 hívővel gyarapodott. Az áttérések következtében 91 vegyes vallásu házasság tiszta evangélikus házassággá lett. Az új egyháztagok felvételük alkalmával a templom-alap javára 1000 koronás alapítványt tettek le. Ezen ügy megvilágításával különben erdélyi munkatársunk mai vezércikkünkben foglalkozik.

A szerkesztésért felelős: NOSZKÓ ISTVAN laptulajdonos.

Pályázatok és hirdetések.

Pályázat a székesvárosi ág. hitv. evang. egyházmegyéhez tartozó **gölnicbányai** németajku egyházközségben, nyugdíjazás folytán megüresedett rendes lelkészi állásra.

Ezen állással egybekötött törvény- és szabályrendeletszerinti lelkészi kötelességek mellett következő javadalmazás biztosítottatik:

1. Kézpénzben évi 1400 korona havi utólagos részletekben.

2. Természetbeni lakás és a hozzá tartozó két kert haszonélvezete.

3. Stóla.

4. Offertórium karácsony, husvét és pünkösdkor.

5. Kettőszáz (200) m³ tűzifa házhoz szállítva, melynek értéke 900 K.

6. A meddig a segédlelkészi állás nincs betöltve havi 10 korona pótlék.

A tót nyelv tudása kívánatos.

A tiszai ág. h. ev. egyházkerület lelkészválasztó szabályrendelet értelmében felszerelt *kérvények f. évi március hó 22-ig* alulírott főespereshez Leibiczra küldendők.

Igló és Leibicz 1913 évi március hó 4-én.

Kübecher Albert
főesperes.

2-1

Münnich Kálmán
egyházm. felügyelő.

ev. le kész.

Pályázati hirdetés a lipcsei ág. h. ev. egyházmegyébe kebelezett királylehotai egyházban megüresedett lelkészi állomásra.

Az istentiszteleti nyelv tót.

Javadalom: kézpénzben 1010 kor., személyes pótlékban 210 kor., kongruakiegészítés 374 kor. szántóföld 10 kat. hold, egy rét, terem rajta körülbelül 3 kocsi széna, a szántót és rétet megmunkálja a lelkész maga; — 40 bécsi mázsa széna befuvarozva, tüzelőfában 6 öl 3' hosszú puha hasábfá, stóla.

Jelentkezhetni alulírott esperesnél f. évi március hó 24 ik napjáig bezárólag.

Kelt Hybbén és Rózsahegyen 1913. március 1-én.

Simkovic János
esperes.

1-1

Dr. Burjan József
esper. felügyelő.

Pályázat. A sárosi egyházmegyébe kebelezett kapinemetfalvi ágost. hitv. evang. egyházközség lelkészi állására pályázatot hirdetünk.

A lelkész javadalmazása: 1. Megfelelő lakás. 2. Alapítványi kamatból 25 kor. 20 fill. 3. Iskolai beltelek után bérlet 6 kor. 4. Kézpénz telkek után a) 2 kor. = 60 kor. 5. 36 Hl rozs á 8 kor. = 288 kor. 6. Offertórium és stóla 124 kor. 7. Szolgáltatások értéke 144 kor. 8. 32 fuvar (a á) 2 kor. 20 fill. = 70 kor. 40 fill. 9. Rózsa megváltás 20 kor. 10. Fuvarozás értéke 20 kor. 11. Lelkészi földek jövedelme 300 kor. 12. Congruából 920 kor. 27 fill.

Az istentisztelet nyelve: tót.

A tiszai egyházkerület lelkészválasztási szabályrendelete értelmében kellően felszerelt folyamodványok 1913 április 10-ig alulírt espereshez küldendők be.

Eperjes, 1913. február 28 án.

Szent-Ivány József
egyházmegyei m. felügyelő.

2-1

Korbély Géza
esperes.

Pályázat. Keresek magyar és tót nyelvben jártas **káplánt**, kinek fizetése — congruával 900 K. kézpénz — s kivéve a mosást — teljes ellátás.

Az állás azonnal elfoglalható.

Szarvas 1913. március 5. *Zvarinyi János*

Nagypéntek

Legjobbaink a legnagyobb elismeréssel nyilatkoztak a most megjelent következő című művecskéről:

Nagypénteki passio

Fordította és összeállította

TÖRTELI LAJOS evangélikus s. lelkész

Ára egyenként 30 fillér, 100 példányon felüli rendelésnél, példányokint 20 fillér.

Kérjük mindazon gyülekezetek nt. lelkészeit, amelyekben a passio olvasása szokásban van, hogy ezt a kis és olcsó füzetecskét bevezetni sziveskedjenek.

Kapható:

Luther-Társaság könyvkereskedésében

VIII. Szentkirályi utca 51/a

Uj könyvek**Vigasztalások könyve**

Öreg és középkori halottak felett tartott gyászbeszédgyűjteménye.

Több szerző munkáiból összeállította:

Baldauf Gusztáv és Mesterházy László

Ára füzve 3 korona.

===== **A nemi kérdés** =====
===== **orvosi és bibliai szemponból** =====

:: Irta: **Csia Sándor dr** idegostályi orvos ::

Ára 2 K 40 fillér

Kapható

a Luther Társaság könyvkereskedésében

BUDAPEST, VIII., Szentkirályi-u. 51/a

Magyar Evangélikus Egyházjog.

Irta: **Dr. Mikler Károly**, az egyházjog egyetemi m. tanára *esperesi* evang. jogakadémiai dékán, a tiszai egyházker. vil. jegyzője

Ev. lelkészek és egyéb egyházi tisztviselők, valamint evang. iskolák *mégrendelhetik* 15 kor. bolti ár helyett 10 korona kedvezményes áron a szerzőnél.

A 772 lapra terjedő mű kiterjeszkedik egyházunk alkotmányának történetére, a jogforrásokra, egyházunk és az állam, valamint a hazai felekezetek közötti viszonyra. egyházunk mai alkotmányára és közigazgatási jogára s kimerítő *betűsoros tárgymutatója segítségével* mindazokról a jogkérdésekről azonnal tájékoztatást nyújt, amelyekkel lelkész vagy más egyházi tisztviselő az egyházi közigazgatás terén nap-nap mellett találkozik.

NOVOTNY ANTAL
harangöntőde és
vasharanglábgyár
**Temesvár, Gyár-
város.**

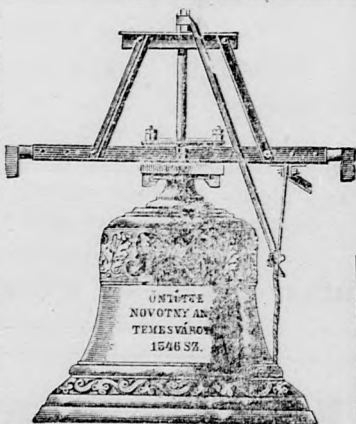
Ajánlja magát több évi szavatolás mellett régi harangok újraöntésére, valamint új harangok és teljes harangcsoportok előre meghatározott hangok utáni elkészítésére. — Különösen ajánlja saját találmányu

**új modoru áflyukasz-
foff harangjait,**

melyek felső részükön a hegedűhöz hasonló 8 alai u nyílásokkal vannak ellátva s ezért erősebb, terjedelmesebb és mélyebb hangnak, mint a régi modorok. Ily szerkezetű 327

kgos harang hangban egyenlő 461 kgos régi modoru haranggal. Ajánl továbbá forgatható vertvas koronákat, régi harangok ilyenekkel való újra szerelését és vertvas haranglábakat.

Költségvetések és képes árlapok díjmentesen szolgáltatnak. — Az 1896. orsz. kiállításon milleniumi nagy éremmel kitüntetve.

Orgonaépítési műintézet

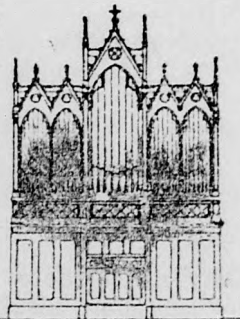
Rieger Ottó

hazánk legnagyobb orgonájának (a király orgonájának a koronázási templomban) alkotója, villamos gépekkel berendezett cs. és kir. udvari orgonagyára

Budapest, X., Szigligeti utca 29. szám.

Cs. és kir. udvari szállító, a Ferenc József-rend lovagja. A párisi, bécsi, stb. kiállításokon kitüntetve.

Kedvező fizetési feltételek mellett kiváló tiszta légnyomású csőrendszerű (pneumatikai) tartós. nemeshangu orgonákat szállít. 38 év óta 1600 orgonát — köztük a király orgonáját amely mű 80 változatú és villanyerőre van berendezve — szállított. — Mindennemű orgonajavításokat és hangolásokat lelkiismeretes pontossággal teljesít

☞ Tervezeteket és mintarajzokat ☞
☞ kívánatra díjmentesen küld. ☞

Pontos és legjobb **órák** 5 évi jótállásra!

Egyházi szentedények, úrvacsora-kelyhek, keresztelő kannák oltári gyertyatartók borkarcsók. Arany és ezüst ékszerek, evőeszközök, china-ezüst disztárgyak részletfizetésre is kaphatók.

Javításokra s vidéki megrendelésekre különös gondot fordítok. Árjegyzék 2000 rajzzal ingyen és bérmentve.

POLGÁR KÁLMÁN,

műorás és ékszerész, az ev. ref. egyházak szállítója.

BUDAPEST, VI., TERÉZ-KÖRUT 5. SZ. I. EM.

Pontos kiszolgálás!

Jutányos árak!

Boros nyomda, Rákosliget Budapest mellett.